

La Cultura Catalana a l'estranger

Per Josep Torrella

Vaig coincidir a Mèxic, entre finals de gener i principis de febrer, amb la celebració d'unes "Jornadas de Catalunya en México". Eren organitzades per la nostra Generalitat, l'embaixada espanyola, l'Institut Català de Cooperació Iberoamericana i l'Orfeó Català de Mèxic ciutat. La premsa d'ací se'n va ocupar però em sembla convenient d'afegir que l'Orfeó mexicà no és sols una massa coral sinó un focus d'irradiació cultural múltiple.

Hi van haver conferències, exposicions, concerts, taules rodones, difusió gastronòmica i exhibició de films en sales públiques. Entre la gent que hi participà n'hi havia de la talla de Joan Oró, Modest Cuixart, Victòria dels Àngels, Jaume Sobrequès, Pere Pi i Sunyer, Xavier Rupert de Ventós, Francesc Granell...

Jo sojornava a llarga distància de la capital mexicana i no em va ser possible de viure des de dintre mateix aquelles jornades però en vaig seguir la seva repercusió a la premsa. I em dol haver de dir que més aviat va ser migrada. Després d'una presentació inicial -i encara generalment signada per un nom català- es parlava d'un acte concret quan el prestigi del protagonista ho exigia -cas de Victòria dels Àngels, per exemple- però ja sense situar-lo en el context de les "Jornadas".

No dubto gens que la nombrosa colònia catalana a Mèxic-ciutat devia fer acte de presència als esdeveniments programats, com no dubto que hi deuria ser l'élite mexicana, i fins i tot la internacional que una ciutat cosmopolita aplega en totes les manifestacions culturals i socials d'alt nivell. Per tant, dono per suposat que entre catalans residents a la ciutat, no catalans interessats en convocatòries prestigioses de tipus intel·lectual i artístic, i, per últim, gent que pel lloc que ocupa se sent compromesa a assistir a certes reunions oficials, la concurrència als actes de les "Jornadas" devia ser satisfactòria. Ens hem d'accontentar amb aquesta discreta projecció de petit abast; val més això que res.

I no voldria que s'interpretés el que dic en to de crítica. Al contrari, sóc partidari que no hem de renunciar a

difondre la cultura catalana per aquests móns de Déu; que hem d'esforçar-nos tots, des dels de dalt fins als de baix, perquè la nostra personalitat històrico-cultural sigui coneguda arreu, encara que ens costi temps i diners. El que intento de fer amb aquest comentari és només constatar l'enorme dificultat que això suposa.

Si dintre la nostra mateixa península, en els territoris amb els quals se'ns exigeix solidarització, el fet diferencial català és desconegut pels nivells culturals baixos i incomprès pels alts, imaginem-nos què passa fora de les fronteres de l'Estat espanyol.

He pogut comprovar la ignorància que regna a Mèxic -on he fet tres llargues estades en el curs de dos anys- respecte a Catalunya, al nostre fet diferencial i al suport històric que l'origina; i, per extensió, al caràcter plurinacional de l'Estat espanyol. Fent abstracció d'unes minories molt formades, la majoria dels mexicans desconeixen Catalunya fins i tot geogràficament. Connecten si els citeu Barcelona; és una ciutat per a ells espanyola de la qual han sentit parlar i alguns, més sortosos, l'han visitada. Però el concepte "Catalunya" sol deixar-los desorientats.

I és que Mèxic, malgrat la seva estructura federal, és un país essencialment unitari i centralista. I l'Administració es complau a accentuar aquests trets. A les escoles s'ensenya que Mèxic, tot i el seu aspecte variat (es refereixen a la geografia, la climatologia, l'agricultura, l'economia) "es uno solo". Hi ha textos on, per a l'estudi d'aquelles variants, incloses les històriques i les culturals, es prescindeix de la divisió federal en trenta-dos Estats i es reparteix el país en vuit zones més o menys homogènies. L'origen dels Estats sembla que ve de la divisió en províncies que van fer els colonitzadors per tal de poder atènyer millor el domini de l'enorme territori que havien sotmés. I amb la independència es continuà, no pas sense criteris oposats, amb aquesta descentralització. Encara fa més difícil als mexicans la comprensió del cas català el fet que a Mèxic no hi ha problema lingüístic. Tothom parla més o menys igual: un "espanyol" que s'ha

anat adulterant fins a extrems que des d'ací no es concebeixen, excepte unes tribus indígenes "tossudes" que es mantenen en llurs parles prehispaniques i que constitueixen exigües minories sense cap pes polític, malgrat que a la península del Yucatan es deu registrar un fenomen de certa consideració quan l'Església hi té autoritzats cultes en llengua maia. Això fa comprensible que un marrec (un "chamaco") en sentir-me parlar amb el seu pare sobre la llengua pròpia dels catalans, diferent de la castellana, em preguntés si els catalans érem, doncs, els indis d'Espanya. I no penso que els adults ho vegin gaire diferent; ells no entenen com és que no volem parlar com els espanyols essent-ne també nosaltres. En un altre extrem, que esdevé paradoxal, vaig trobar-me amb un mexicà de classe i formació mitjanes, que parlant amb mi s'interessava pel problema basc i em sorprengué amb aquest plantejament: "Si los vascos quieren la independencia, como parece ser, ¿por qué no se la dan y así terminarían ustedes con el problema?". Així de clar.

I és que gràcies a ETA i al seu terrorisme, el País Basc es va fer notícia permanent a l'estranger, on s'arriba a un coneixement més o menys aproximat del seu fet diferencial i a entendre -entendre, com a mínim, si no justificar- les seves reivindicacions. Les "Jornadas de Catalunya en México" van coincidir amb una recuada de la violència al País Basc, i a Mèxic es parlava més de les accions terroristes basques que es perpetraven a milers de quilòmetres, que no pas dels actes culturals catalans que hom els estava oferint a casa seva mateix. I a més s'hi sumava la febre electoral de l'ens autònom basc.

Però els catalans som d'un altre aire. Hem d'anar intentant amb paciència que se'ns arribi a conèixer pel món a base de jornades culturals. Això mentre des de dalt de tot -en sentit figurat, o sigui des del centre geomètric per dir-ho amb més precisió- se'ns n'atorgui llicència.

